

Krzysztof Małachowski

Społeczeństwo informacyjne w gospodarce opartej na wiedzy w województwie zachodniopomorskim

Ekonomiczne Problemy Usług nr 88, 504-511

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRZYSZTOF MAŁACHOWSKI

Uniwersytet Szczeciński

SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE W GOSPODARCE OPARTEJ NA WIEDZY W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Wprowadzenie

Strategia rozwoju lokalnego jest instrumentem, za pomocą którego władze lokalne powinny programować rozwój jednostek samorządu terytorialnego (JST).

Pojęcie strategii rozwoju można definiować jako „wieloletni program rozwoju, zawierający uporządkowane w sposób hierarchiczny cele długofalowe i sposoby ich realizacji, podlegający ciągłej aktualizacji i społecznie akceptowany”¹. Typowymi elementami składającymi się na dokument strategiczny są:

- diagnoza obecnego stanu i identyfikacja głównych problemów rozwojowych,
- analiza SWOT,
- wizja rozwojowa,
- cele rozwojowe,
- strategiczne programy gospodarcze,
- wdrażanie i monitorowanie strategii.

Strategia rozwoju może przybierać różne kształty i formy, zapewniając bardziej lub mniej zrównoważony rozwój społeczności. Wybór strategii jest uzależniony przede wszystkim od specyfiki środowiska społeczno-gospodarczego i naturalnego, którego strategia ma dotyczyć².

¹ *Metody stymulowania turystyki w ujęciu przestrzennym*, red. G. Gołębski, AE w Poznaniu, Poznań 2002, s. 229.

² B. Filipiak-Dylewska, A. Szewczuk, *Zarządzanie strategiczne*. Wyd. Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2000, s. 376–377.

Współcześnie planowanie gospodarcze jest procedurą, która polega na świadomym i systematycznym przetwarzaniu informacji o charakterze ekonomicznym i technicznym oraz na konstruowaniu wewnętrznie spójnych koncepcji strategii działania (z uwzględnieniem występujących ograniczeń i uwarunkowań) pod kątem najlepszych sposobów wyznaczonych celów³. Strategia rozwoju jest we współczesnej gospodarce koniecznością każdego podmiotu gospodarczego. Dotyczy to także jednostek terytorialnych i struktur państwowych. W Polsce przygotowanie strategii rozwoju regionalnego jest ustawowym obowiązkiem samorządu wojewódzkiego.

Strategia rozwoju każdego województwa ujmuje głównie cele i uwarunkowania jego rozwoju w horyzoncie 10–15 lat.

Uchwalenie zapisów strategii regionalnej nie kończy jednak procesu kreowania polityki strategicznej na poziomie województwa. Władze regionalne zobligowane są bowiem do przygotowania i zatwierdzenia strategii sektorowych, będących uzupełnieniem i uszczegółowieniem zapisów strategii rozwoju województwa. Strategie te, w tym strategia budowy społeczeństwa informacyjnego, muszą wyznaczyć cele i działania w każdej, konkretnej dziedzinie życia gospodarczego i społecznego.

Społeczeństwo informacyjne to nowy typ społeczeństwa, kształtujący się w krajach poprzemysłowych, w których rozwój technologii informacyjnych osiągnął najszybsze tempo. W społeczeństwie informacyjnym zarządzanie informacją, jej jakość i szybkość przepływu są zasadniczymi czynnikami konkurencyjności.

Celem opracowania jest przedstawienie wybranych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) na tle *Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego województwa zachodniopomorskiego*.

1. Koncepcja budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim

Strategia budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim na lata 2006–2015 została przygotowana przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w 2005 roku i jest skierowana do szeroko rozumianych decydentów, zwłaszcza z samorządu terytorialnego, środowisk gospodarczych i naukowych oraz sektora organizacji pozarządowych. Celem tej strategii jest przedstawienie wyzwań, jakie stoją przed społecznością województwa zachodniopomorskiego ze względu na dokonujące się w świecie trzy współzależne transformacje polegające na dążeniu do:

- globalnego społeczeństwa informacyjnego,
- gospodarki elektronicznej,
- gospodarki opartej na wiedzy.

³ *Polityka gospodarcza*, red. B. Winiarski, PWN, Warszawa 2006, s. 209.

Proces budowy społeczeństwa informacyjnego w dużym uproszczeniu składa się z trzech elementów:

- rozwoju infrastruktury jako podstawowego narzędzia transmisji informacji,
- rozwoju treści i systemów usług, dzięki którym owa infrastruktura staje się niezbędną,
- wiedzy i umiejętności pozwalających na korzystanie z informacji, ich tworzenie i udostępnianie.

W wymienionych elementach składowych społeczeństwa informacyjnego ma swe źródło koncepcja jego budowy w województwie zachodniopomorskim. Dopiero na tej podstawie można tworzyć społeczeństwo oparte na wiedzy, czyli taką formę życia społeczno-gospodarczego, w której informacja, jej posiadanie, umiejętność przetwarzania i wykorzystania świadczy o rozwoju i funkcjonowaniu społeczności.

Z przeprowadzonych na potrzeby *Strategii budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim na lata 2006–2015* analiz oraz diagnozy stanu wyjściowego i prognozowanych kierunków rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego (łącznie z analizą SWOT) zawartych w rozdziale 2 analizowanego dokumentu można sformułować główny kierunek rozwoju technologii informacyjnej i komunikacyjnej w województwie zachodniopomorskim w obszarze gospodarki i usług publicznych, integracji społecznej i edukacji dla społeczeństwa informacyjnego jako:

„Harmonijny rozwój i pełne uczestnictwo w funkcjonowaniu globalnego społeczeństwa informacyjnego różnych grup społeczno-zawodowych województwa zachodniopomorskiego oraz zapobieganie wykluczeniu informacyjnemu”.

Wizja ta jest zgodna z założeniami *Strategii informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej* oraz założeniami eEurope i dotyczy nie tylko lat 2006–2015, ale jest mottem działań na przyszłość.

W omawianej Strategii określono również misję informatyzacji województwa zachodniopomorskiego w zakresie wspomagania gospodarki, administracji, edukacji i funkcjonowania społeczności lokalnej w warunkach budowy społeczeństwa informacyjnego, która jest następująca:

„Rozwijanie infrastruktury teleinformatycznej jako medium szybkiego dostępu do Internetu, promowanie wykorzystywania technologii informatycznych do wspomagania biznesu i usług publicznych, rozwój kształcenia na rzecz społeczeństwa informacyjnego oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu przez zbudowanie platformy komunikacyjnej dla społeczności województwa zachodniopomorskiego”.

Cele strategiczne ujęto natomiast w czterech następujących blokach: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społeczeństwa informacyjnego (A); Edukacja na rzecz społeczeństwa informacyjnego (B); Elektroniczne usługi publiczne (C); Rozwój e-gospodarki (D).

Uwzględniają one aspekt wyrównywania szans dla wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych oraz mieszkańców małych miejscowości i terenów wiejskich. Celom strategicznym A, B, C, D przyporządkowano cele kierunkowe (szczegółowe)⁴.

Podstawowe cechy, jakie musi osiągać polska infrastruktura teleinformatyczna, to najwyższa jakość, możliwie niski koszt świadczenia usług internetowych, a także, co szczególnie istotne, powszechny dostęp do Internetu. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury teleinformatycznej, która musi spełniać powyższe cechy, ma również stworzyć warunki wzrostu konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego.

2. Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w gospodarstwach domowych w województwie zachodniopomorskim

Wypełnienie strategii budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim wyraża się między innymi w znaczącym dostępie do Internetu przez gospodarstwa domowe i ich wyposażeniu w komputery. Jest to między innymi zgodne z misją przyjętą w przedstawionej powyżej strategii oraz w *Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013* przygotowanej przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej, która przyjmuje, że dla wzrostu gospodarczego kraju wyjątkowo istotna jest umiejętność pozyskiwania, gromadzenia i wykorzystywania informacji dzięki rozwojowi technologii informacyjno-telekomunikacyjnych. *Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013* jest spójna ze *Strategią Rozwoju Kraju 2007–2015*, *Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007–2013* oraz *Strategicznym Planem Rządzenia*, będącymi podstawowymi dokumentami wytyczającymi kierunki rozwoju Polski. Strategia została także stworzona z uwzględnieniem priorytetów europejskiej polityki w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego wynikających z założeń Strategii Lizbońskiej oraz inicjatyw „eEurope – społeczeństwo informacyjne dla wszystkich” oraz jej kontynuacji – „i2010 – europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”.

Dokument *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, który ma zastąpić Strategię Lizbońską, określa nowe ramy rozwoju dla Unii Europejskiej na najbliższe 10 lat. Według założeń powyższego dokumentu gospodarka UE 2020 to gospodarka oparta na wiedzy, niskoemisyjna oraz skoncentrowana na kapitale ludzkim. Komisja Europej-

⁴ Szerzej: K. Małachowski, *Strategiczne kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim*, w: *Drogi dochodzenia do społeczeństwa informacyjnego. Stan obecny, perspektywy rozwoju i ograniczenia*, t. 1, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 650, Ekonomiczne Problemy Usług nr 67, Wyd. US, Szczecin 2011, s. 550–551.

ska określiła podstawowe działania umożliwiające realizację tych priorytetów. Jednym z nich jest Europejska Agenda Cyfrowa, projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu oraz umożliwienia gospodarstwom domowym oraz przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego⁵.

W grudniu 2011 roku Urząd Statystyczny w Szczecinie opublikował dokument *Gospodarka oparta na wiedzy w województwie zachodniopomorskim w latach 2009–2010*, w którym między innymi omówiono zastosowanie technologii ICT w gospodarstwach domowych. Badanie wykorzystania technologii ICT rozpoczęto w Unii Europejskiej (UE) w 2002 roku. Objęto nim łącznie we wszystkich krajach członkowskich UE ok. 120 000 gospodarstw domowych i 200 000 osób, stosując najczęściej metodę wywiadu bezpośredniego bądź telefonicznego.

W Polsce monitorowanie wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych według metodologii zharmonizowanej z UE rozpoczęto w 2004 roku. Od tego czasu badanie jest realizowane corocznie, metodą wywiadu bezpośredniego, w którym udział jest dobrowolny.

Prezentowane dane dotyczą gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą w wieku 16–74 lat lub osób w wieku 16–74 lat.

Ze względu na liczebność próby dane pochodzące z badania wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych nie mogą być prezentowane na poziomie województw. W związku z tym dane pochodzące z tego badania przedstawione zostały dla regionu północno-zachodniego, którego województwo zachodniopomorskie jest częścią, obok lubuskiego i wielkopolskiego (NTS 1 wg UE).

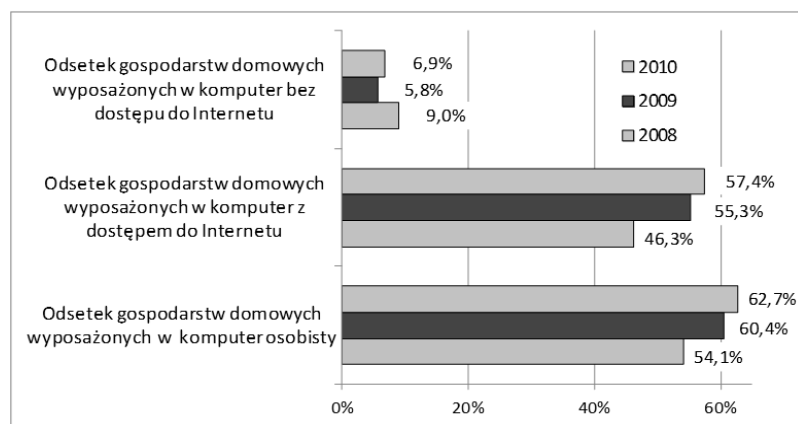
Wybrane dane dotyczące wyposażenia gospodarstw domowych w niektóre ICT pokazane dla województwa zachodniopomorskiego pochodzą z badania budżetów gospodarstw domowych.

W województwie zachodniopomorskim w trzech ostatnich latach można zauważyć wzrost odsetka gospodarstw domowych wyposażonych w komputery (rys. 1). Zmiana ta jest nieco bardziej wyraźna na przełomie lat 2008 i 2009. W 2010 roku po raz pierwszy w badaniu budżetów gospodarstw domowych sprawdzany był wskaźnik posiadania laptopa w gospodarstwach domowych. Ponad jedna czwarta z nich posiadała taki sprzęt. W 2010 roku prawie 60% gospodarstw miało dostęp do Internetu, co oznacza, że wskaźnik ten zwiększył się o 11 pkt. proc. w stosunku do roku 2008. W komputer z dostępem do Internetu szerokopasmowego wyposażone było 38% gospodarstw domowych⁶. Gospodarstwa domowe, które nie

⁵ Punkt 2 opracowano na podstawie publikacji *Gospodarka oparta na wiedzy w województwie zachodniopomorskim w latach 2009–2010*, GUS, Szczecin 2011.

⁶ Powszechny dostęp do komunikacji elektronicznej, przy wykorzystaniu wydajnych sieci szerokopasmowych nowej generacji o wysokiej przepustowości, został ujęty w postulatach niezbędnych do realizacji *Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013*. W Polsce odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu poprzez połączenia szerokopasmowe regularnie wzrastał w obserwowanym okresie. Dla regionu północno-zachodniego jest

posiadały komputera z dostępem do Internetu, stanowiły 7% wszystkich gospodarstw domowych w województwie zachodniopomorskim, tj. o 2 pkt. proc. mniej w porównaniu z rokiem 2008.

Rys. 1. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer oraz w komputer z dostępem do Internetu w województwie zachodniopomorskim⁷

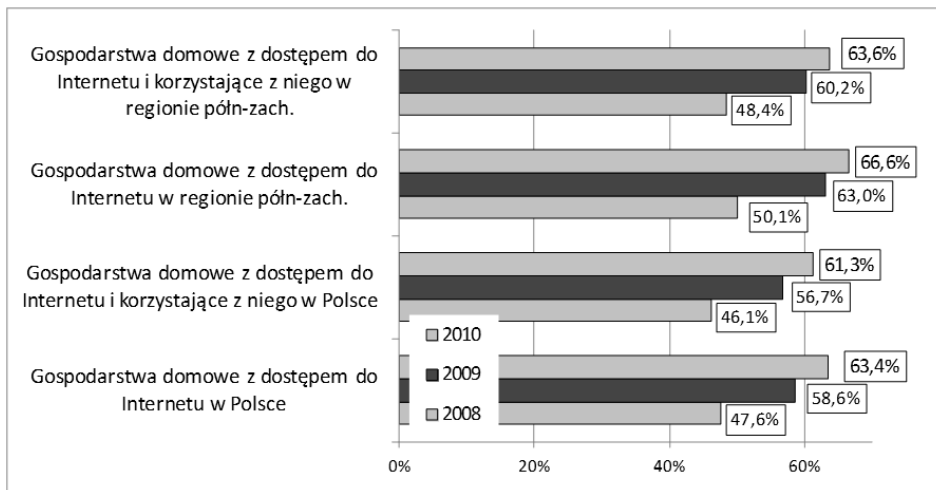
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Gospodarka oparta na wiedzy w województwie zachodniopomorskim w latach 2009–2010*, GUS, Szczecin 2011, s. 104.

Udział procentowy gospodarstw domowych z dostępem do Internetu, a także korzystających z niego zwiększa się z roku na rok w ciągu trzech omawianych lat. Wartości obu wskaźników dla północno-zachodniego regionu Polski przewyższały wartości dla całego kraju. W 2010 roku w regionie północno-zachodnim około 67% gospodarstw domowych posiadało dostęp do Internetu (w kraju – 63%).

Zarówno w regionie północno-zachodnim, jak i w całej Polsce jako najczęstszą przyczynę nieposiadania dostępu do Internetu w domu gospodarstwa domowe podawały brak potrzeby korzystania z niego. Drugim istotnym powodem były zbyt wysokie koszty dostępu do sieci. Warto jednak zauważyć, iż podczas gdy w Polsce odsetek gospodarstw, dla których powodem braku posiadania Internetu w domu były zbyt wysokie koszty dostępu, malał z roku na rok (z 26,3% w 2008 r. do 20,9% w 2010 r.), to w regionie północno-zachodnim wzrastał (odpowiednio z 26,4% do 27,4%). Zbyt wysokie koszty sprzętu były również stosunkowo często wymieniane jako bariera w posiadaniu dostępu do sieci w domu. Zarówno w regionie, jak i w skali całego kraju odsetek ten zmalał na przestrzeni badanych lat (rys. 2).

on wyższy niż dla kraju. W 2010 r. średnio nieco ponad sześć gospodarstw na dziesięć posiadało tego rodzaju łącza.

⁷ Odsetki mogą nie sumować się do 100%, ponieważ w wielu pytaniach w ankiecie istniała możliwość wybrania więcej niż jednej odpowiedzi.

Rys. 2. Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w Polsce i regionie północno-zachodnim w latach 2008–2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Gospodarka oparta na wiedzy w województwie zachodniopomorskim w latach 2009–2010*, GUS, Szczecin 2011, s. 104.

Stosunkowo często jako barierę wskazywano również brak odpowiednich umiejętności. Warto zauważyć malejący odsetek gospodarstw wskazujących brak technicznej możliwości podłączenia Internetu jako przyczynę braku Internetu w domu – w Polsce udział ten zmniejszył się o 2,7 pkt. proc. i w 2010 roku wyniósł 4,8%, natomiast w regionie północno-zachodnim spadł o 5,2 pkt. proc. do 4,6%.

Podsumowanie

Celami strategicznymi rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim są: rozbudowa i modernizacja infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, edukacja na rzecz społeczeństwa informacyjnego, elektroniczne usługi publiczne i rozwój e-gospodarki. Istotny dla budowania tego społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy jest rozwój sieci publicznych punktów dostępu do Internetu (PIAP), a także rozwój aplikacji informatycznych w administracji publicznej, zapewniających przedsiębiorcom i mieszkańcom świadczenie usług administracji publicznej drogą elektroniczną (e-usług) oraz wdrażanie usług elektronicznych⁸.

⁸ A. Drab-Kurowska, *Poziom technologii informatycznych w przedsiębiorstwach województwa zachodniopomorskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 597, Ekonomiczne Problemy Usług nr 57, Szczecin 2010, s. 159–160.

Istotne jest również powszechne i efektywne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarstwach domowych, ponieważ buduje to kompetencje cyfrowe społeczeństwa, tworząc je bardziej otwartym na wiedzę.

Literatura

1. Drab-Kurowska A., *Poziom technologii informatycznych w przedsiębiorstwach województwa zachodniopomorskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 597, Ekonomiczne Problemy Usług nr 57, Wyd. US, Szczecin 2010.
2. Filipiak-Dylewska B., Szewczuk A., *Zarządzanie strategiczne*. Wyd. Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2000.
3. *Gospodarka oparta na wiedzy w województwie zachodniopomorskim w latach 2009–2010*, GUS, Szczecin 2011.
4. Małachowski K., *Strategiczne kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim*, w: *Drogi dochodzenia do społeczeństwa informacyjnego. Stan obecny, perspektywy rozwoju i ograniczenia*, t. 1, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 650, Ekonomiczne Problemy Usług nr 67, Wyd. US, Szczecin 2011.
5. *Metody stymulowania turystyki w ujęciu przestrzennym*, red. G. Gołembski, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2002.
6. *Polityka gospodarcza*, red. B. Winiarski, PWN, Warszawa 2006.
7. *Społeczeństwo informacyjne w Polsce*, GUS, Warszawa 2008.
8. *Strategia budowy społeczeństwa informacyjnego w województwie zachodniopomorskim na lata 2006–2015*, Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2005.

INFORMATION SOCIETY IN THE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY IN THE WEST POMERANIAN REGION

Summary

The paper describes the information society. Also discussed the strategic objectives of the information society in Western Pomerania and the use of basic information technology in households of the region.

Translated by Krzysztof Małachowski